

Vinterstengd FV 53 Årdal – Tyin?

Vidareutvikle sentral infrastruktur for å møte Årdal sine framtidige kommunikasjonsbehov i regionen og inn og ut av regionen

Hovudmål:

Slutføre ein kommunikasjonsanalyse for Årdal som gjev informasjon om kva kommunikasjonsbehov lokalsamfunnet har, og korleis desse eventuelt kan realiserast og finansierast.

Delmål 1:

- *Etablere ein strategi knytt til kommunikasjon ut og inn av Årdal*

Delmål 2:

- *Etablere ein strategi for kommunikasjon internt i Årdal knytt til ulike målgrupper*

Innhald:

1.	Oppdraget	3
2.	Bakgrunn	4
3.	Historikk og geografi	6
4.	Trafikktal	8
5.	Økonomi	13
6.	Næringsliv	14
7.	Friluftsliv, rekreasjon og vern	16
8.	Hytter	17
9.	Argumentasjon	19
10.	Kjelder og kontaktinformasjon	22
11.	Vedlegg	23
12.	Tabellar og figurar	24

«Årdal - Tyin: Stengd»

Hei hei kan du høyra meg eg trengje hjelp!
Eg sit på hytta utan dekning å vegen e staingd
Hei hei eg kom meg opp men ikkje ne
Fø mykje vind å litt snø skakje meira te

E ha lafta hytta på fjeddle, innlagt vatn å straum
HD-Tv på rommi, ein verksarbeidar sin draum
Det e no gale, ei hytta te fleire millionar
Staor tom halve aore på grunn av restriksjonar

Joacim Styve og Raaskinn

1. Oppdraget

Parsellen Øvre Årdal – Tyinkrysset på Fv. 53 er heilårssambandet mellom Vang i Valdres og Årdal i Indre Sogn. Vegen er om lag 35 km lang og ligg i dei to fylka Oppland og Sogn og Fjordane. Fylkesgrensa går ved Tyinosen, om lag midveges og like ved det høgste punktet på vegen (1 117 m.o.h.).

Etter at Stortinget våren 2014 vedtok nytt inntektssystem for fylkeskommunane vart inntektsgrunnlaget for Sogn og Fjordane fylkeskommune monaleg redusert. Eit av innsparingsframlegga er å vinterstenge nokre fleire fjellovergangar.

Det er difor behov for å dokumentere kor viktig dette heilårs aust-vestsambandet er for Indre Sogn og øvre del av Valdres.

Vang og Årdal kommunar har etablert eit samarbeid for å sikre at vegen òg i framtida vert vinteropen. I dette arbeidet er det behov for å få oversyn over fakta som kan underbygge kommunane sin argumentasjon. Kommunane har bedt Årdal Utvikling legge til rette for eit slikt arbeid.

Oppdraget er tildelt Vidsyn rådgivning as i Øvre Årdal ved Jan Øhlckers.

2. Bakgrunn

Etter at Stortinget våren 2014 vedtok nytt inntektssystem for fylkeskommunane vart inntektsgrunnlaget for Sogn og Fjordane fylkeskommune monaleg redusert. Eit av innsparingsframlegga er å vinterstenge/utsette opning av nokre fleire fjellovergangar.

Fylkesdirektøren har til hovudutval for samferdsle¹ kome med framlegg om å greie ut konsekvensane av vinterstenging og/eller lengre stenging slik:

«*Vinterstenging*

Fylkesdirektøren meiner potensial for innsparingar i høve til vinterstenging bør greiast ut. Dette vil både gjelde vinterstenging av nye strekningar/vegar men og utsett opning/tidlegare stenging av allereie vinterstengde vegar.

Resultatet av denne utgreiinga vil vere grunnlag for å vurdere eit eventuelt vidare arbeid med konsekvensutgreiing. Fylkesdirektøren vil leggje til rette for at utvalet kan drøfte eit eventuelt vidare arbeid med konsekvensutgreiingar ved eit seinare høve.»

Hovudutvalet stadfesta dette i møte 29.10.14 med slik vedtak:

«....

2 Hovudutval for samferdsle ber administrasjonen greie ut forslag til ny driftsstandard for fylkesvegnettet i høve til :

- *generell drift*
- *vinterdrift*
- *beredskap*

med ei innsparing på om lag 40 mill. kr årleg i høve til dagens standard når ny standard er etablert for heile fylket.

3 Hovudutval for samferdsle ber om ei utgreiing som syner potensial for innsparingar ved vinterstenging av vegar og utsett opning/tidlegare stenging av vinterstengde vegar.

.....»

Ved handsaminga av budsjett for 2015 og økonomiplan til 2018 fastsette fylkestinget slike rårer for fylkesvegane:

Tabell 1 Budsjett for fylkesvegane Sogn og Fjordane

Mill. kr	2015	2016	2017	2018
Fylkesvegar - nyanlegg, drift og vedlikehald	457,145	395,423	433,050	431,300

¹ Sak 0050/14 «Budsjett 2015 - økonomiplan 2016-2019 - utgreiing av langsiktige innsparingar»

Fylkeskommunen har bedt Statens vegvesen, region Vest (SVV), som sams vegadministrasjon om å greie ut potensialet for innsparingar. Det er ikkje kjent kva tid slik utgreiing skal vere klar.

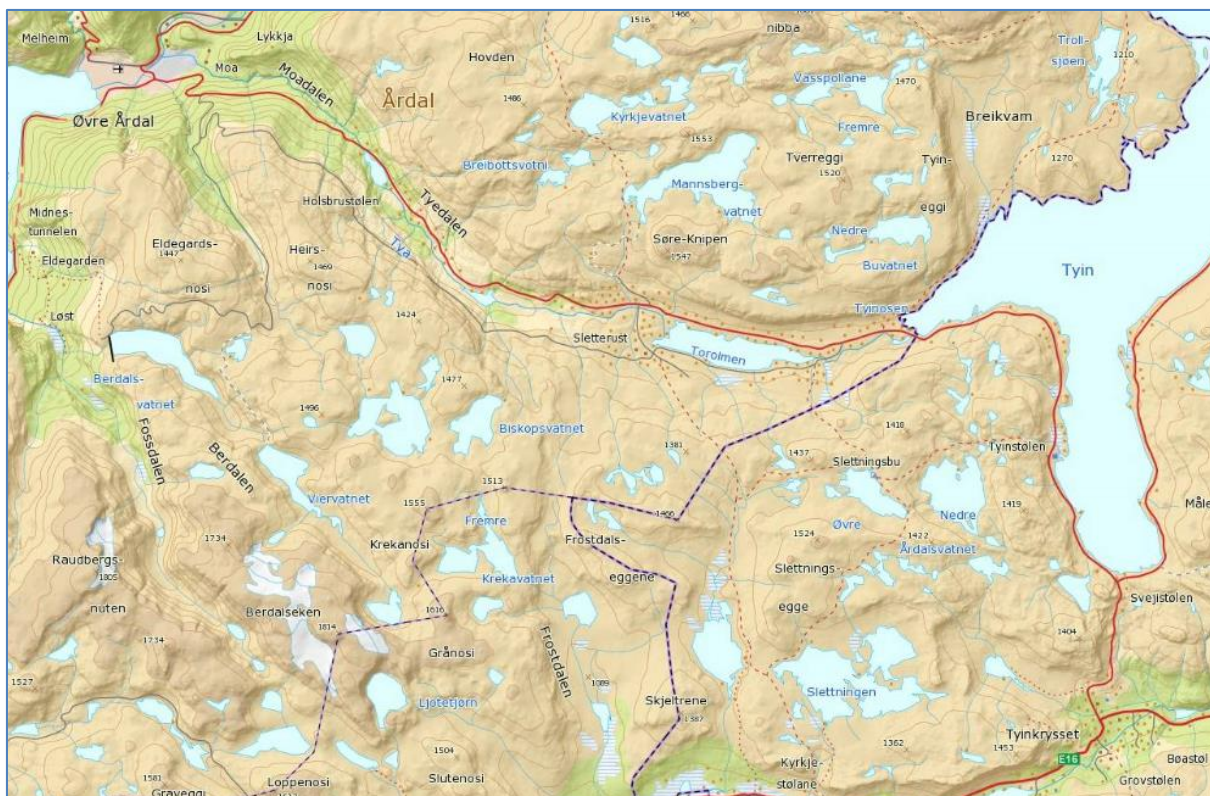
Innsparingskrava gjer endringar i vintervedlikehaldet på fjellovergangane sannsynlege. Det er fyrst etter at SVV er ferdig med utgreiinga at det er mogeleg å sei noko om kva tiltak, kor omfattande og kvar dei i så fall vert sett inn.

Saka vert truleg handsama av fylkestinget i samband med budsjett og økonomiplan hausten 2015. Endringar vil difor fyrst kunne tre i kraft frå vinteren 2016/17.

3. Historikk og geografi

Vegen Øvre Årdal - Valdres over Heirsnosi vart opna i 1934. Første gong kravet om veg frå Øvre Årdal til Valdres vart fremja, var i 1887. Anleggsarbeidet starta i 1910 av Tyinfaldene A/S. Frå Øvre Årdal er høgdeforskjellen over 1000 meter opp til Heirsnosi. Vegen slynga seg i 42 svingar opp den stupbratte fjellsida.

Ny veg mellom Årdal og Tyinkrysset vart opna i 1962.

Figur 1 Kart over traseen

Den nye vegen går i tre hårnålsvingar som er lagde i tunnel opp til 400 meters høgde. Derifrå stig vegen svakt langs fjellsida til Holsbru, og følgjer deretter austsida av Moadalen opp til Mannsberg og vidare mot Tyinosen. Derifrå følgjer den i det alt vesentlege same traseen som gamlevegen til Tyin.

Brøyteberedskapan på Årdal - Tyin vart redusert då Årdal i 1995 fekk vegsamband austover via Naddvik – Fodnes - Lærdal. Kolonnekøyringa vart avvikla vinteren 95/96.

Seinare er delar av vegen utbetra i samband med modernisering av Tyin kraftverk på 2000-talet. Men strekninga frå 400-meteren opp til Holsbru er framleis smal, svingete og rasfarleg, særleg i Jåteli. Årdal kommune har arbeidd hardt for å få midlar til å utbetre denne strekninga.

Eigedomstilhøve

Dei store grunneigarane langs vegen er:

Årdal:

- *Ve, Gnr. 9, brn. 1.*
- *Moen, Gnr. 10, brn. 1.*

Vang

- *Tyinstølen Sameige, Gnr. 9002, bnr. 30*
- *Opdalstølen og Øysterlie Utmarkslag, Gnr. 9001, bnr. 1*

4. Trafikktal²

Vinterstenging³

Vegen har vore mykje stengd om vinteren.

SVV sin instruks⁴ seier korleis vegane skal halde ope/stengt/kolonnekøyrte vinterstid:

«Tidspunkt for innføring av kolonnekjøring/styrt trafikkavvikling/stenging

I. Generelt: Kolonnekjøring skal innføres når vær- og føreforholdene er så vanskelige at det er fare for at biler kan sette seg fast og det er risiko for trafikkuhell grunnet dårlig sikt, sterk vind, nedbør eller smal veg. Det skal også legges vekt på værprognoser og eventuelle andre tilgjengelige værdata. I forbindelse med høytidshelger og vinter- og påskeferie når det er bilister som ikke er vant med kolonnekjøring må det utvises ekstra aktsomhet. Vegen skal stenges helt for alminnelig ferdsel når det grunnet uvær, skredfare eller andre sikkerhetsproblemer ikke er forsvarlig å føre kolonne over strekningen.

II. Spesielt for aktuelle strekninger:

1. På Fv. 53 Årdal – Tyin skal det normalt ikke være kolonnekjøring. Under forhold som tilsier at vegen ikke kan være åpen for fri ferdsel, skal vegen normalt stenges. Eksempel på forhold som tilsier at vegen ikke kan være åpen er uvær/dårlig sikt og skred/skredfare. Ved behov for innføring av kolonnekjøring, skal vedtak fattes av byggherre.»

SVV starta fyrst vinteren 2010/11⁵ systematisk registrering av stenging/-kolonnekjøring på dei ulike høg fjellovergangane.

Tabell 2 Nattestengd og mellombels stengd (t)

	2010-11	2011 -12	2012 -13	2013 – 14
Nattestengd	373	164:15	38	95
Mellombels stengd	553:05	563:43	258:38	713:34

Det er stor variasjon frå år til år. Det er prognosar for vêrtilhøva som avgjer både nattestenging og mellombels stengd.

Trafikktal

Trafikkdata er registrert ved Holsbru (Årdalssida). Køyretøy både vegar er registrert. Tala er diverre ikkje fullgode. Køyretøy som stoppar til fjells og returnerer til Årdal er med. Trafikk austfrå, som ikkje køyrer heilt til Holsbru vert ikkje registrert.

Reelle trafikktal er difor noko høgare enn dei som vert målte. Data gir likevel god indikasjon.

² Desember manglar. 2014-tala kan difor endre seg litt når heile året er komplett.

³ Etter at vegen Naddvik – Fodnes og tunnelen til Lærdal opna i 1995 vart regime for vintervedlikehaldet endra. Ordninga med kolonnekjøring vart avvikla.

⁴ 1401-D2-ID9000b-kolonnekjøring-og midlertidig-stenging-20131202

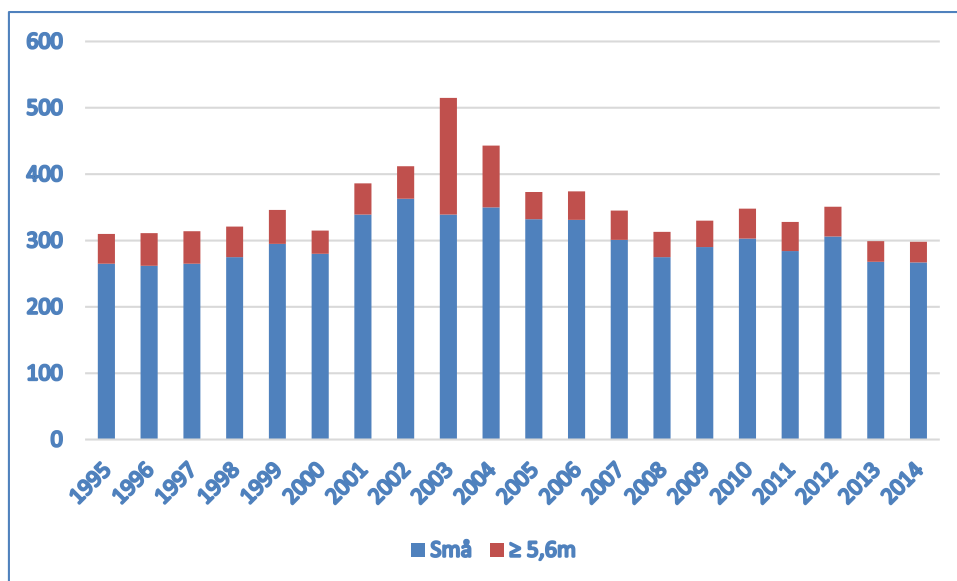
⁵ Det er truleg mogleg – med dyrt og krevjande - å finne historiske data før det.

Trafikktal viser eit stabilt nivå med mellom 300 og 400 køyretøy i snitt pr. dag i året.

Årsdøgntrafikk (ÅDT)⁶

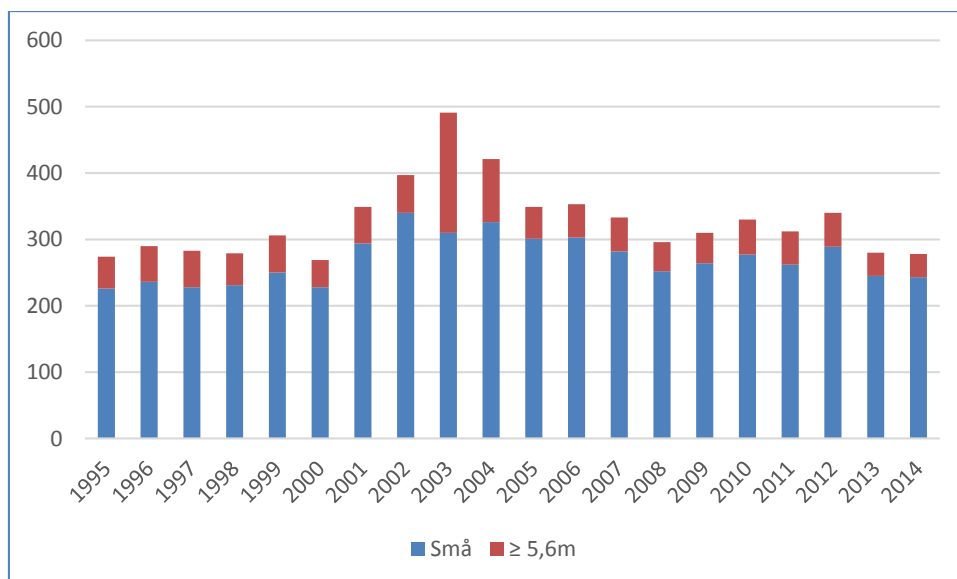
Tabell 3 Årsdøgntrafikk

Dei høge tala for store køyretøy i 2003 og 2004 skuldast anleggsarbeid ved Nye Tyin kraftverk.

Virkedøgntrafikk (YDT)⁷

Tabell 4 Virkedøgntrafikk

⁶ Summen av tal køyretøy som passerar eit punkt på ein vegstrekning (for både retningane til saman)) gjennom året, delt på tal dagar i året, altså eit gjennomsnittstal for dagleg trafikkmengd.

⁷ Virkedøgntrafikk omfattar virkedagar og vert rekna på same vis som ÅDT

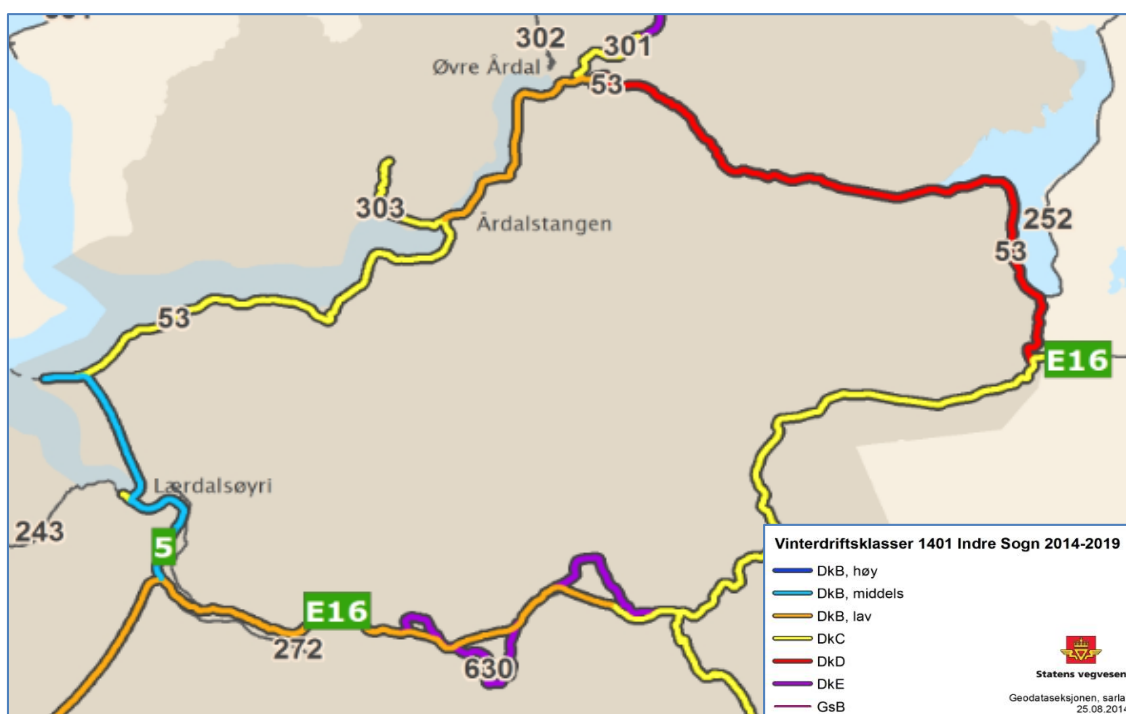
Det er interessant å sjå at virkedøgntrafikken er lågare enn årsdøgntrafikken. I tillegg til effekten av at fritids- og hytteturer austfrå ikkje er registrert fullt ut, indikerer det at helgetrafikken er høgare enn trafikken på kvardagar.

Tunge køyretøy (ÅDT-T)⁸

Årdsdøgntrafikk for tunge køyretøy er ikkje registrert. Registreringa av ÅTD og VTD skil derimot ut køyretøy som er lik eller lenger enn 5,6 m. Det meste av dette vil vere busser og/eller tungtrafikk.

Standard på vintervedlikehaldet

Vegnettet er inndelt i vinterdriftsklasser⁹. På Fv. 53 på strekninga Øvre Årdal - Tyinkrysset ligg vegen inne med vinterdriftsklasse DkD.

Figur 2 Vinterdriftsklasser Indre Sogn

Vedlegg 1¹⁰ syner krav til vinterdrift med friksjonsforbetring, godkjende køyretilhøve og innsats ved ulike vêrhendingar.

Gjeldande kontraktstilhøve (drifts- og funksjonskontraktar)

Ny driftskontrakt for Indre Sogn¹¹ starta opp 1. september 2014 og er å rekne som ein 5-års kontrakt. Spesielt for denne kontrakten er at det er tekst i konkurransegrunnlaget som gir opning for ei forlenging av kontrakten i ytterlegare 3 år om både partar er samde om dette. I tillegg er det opsjon på ytterlegare 1 år. Varigheita av kontrakten kan då bli (5+3+1) 9 år.

Driftsentreprenør er Opedal Drift AS.

⁸ ÅDT-T betyr årdsdøgntrafikk, tunge kjøretøy (registrert/tillatt totalvekt > 3,5 tonn).

⁹ Instruks 1401-D2-S10

¹⁰ Utdrag av D2-S10-KravTilUlikeVinterdriftsklasser-20130701

¹¹ DK 1401

Samferdsleavdelinga i fylkeskommunen opplyser at kontrakten er forma slik at det er råd å innføre redusert vintervedlikehald/stenging.

Utbetringsplanar

Avvikling av tunnel nedafor Holsbru

Det ligg føre godkjende planar for å legge vegen utanom ein kort tunnel rett nedanfor brøytetasjonen ved Holsbru på Årdals-sida. Det er her gjeve dispensasjon frå kravet om maksimal stigingsgrad.

Tiltaket er ikkje finansiert.

Skredsikring - Tyinstranda

Frå 2010 til 2012 vart FoU-prosjektet: *Fv. 53 Skredsikring med Wyssen snøskredtårn*, gjennomført på strekninga Tyin – Årdal. FoU-prosjektet gikk ut på å teste eit snøskredtårn som metode for skredsikring. Resultata frå prosjektet er så positive at Oppland fylkeskommune har løyvd pengar til å sikre delar av strekninga med denne metoden.

Figur 3 Snøskredtårn ved Tyinstølen

Fylkeskommune har utsett løyvinga med eitt år, frå 2015 til 2016. Løyvinga er på 25 mill. kr.

Skredsikring Jåteli

SVV har vurdert mogelegheita for skredsikring av Jåteli mellom Holsbru og Øvre Årdal. Løysing med kort tunnel som føresett i *Skredsikringsbehov for riks- og fylkesvegar Region vest*¹² let seg ikkje gjennomføre. Det er føreslege å legge til grunn lengre tunnel med stigning

---

¹² [http://www.sjf.no/cmsff/cmsmm.nsf/lupGraphics/Rapport%20skredsikringsbehov.pdf/\\$file/Rapport%20skredsikringsbehov.pdf](http://www.sjf.no/cmsff/cmsmm.nsf/lupGraphics/Rapport%20skredsikringsbehov.pdf/$file/Rapport%20skredsikringsbehov.pdf)

som tilfredsstillende stigningskrava i tunnelnormalen, og å auke kostnadsramma for prosjektet til om lag 400 mill. kr.

Ein samfunnsøkonomisk analyse indikerer at det er lønsamt å investere i storleiken 35 mill. kr i skredsikring ved Jåteli for å unngå stenging. Ei investering i denne storleiken vil vere for lita til å få ei tilfredsstillande løysing.

Fylkestinget har sett opp tiltaket som prioritet 4 på lista for rassikring på fylkesvegnettet i *Handlingsprogrammet til Regional transportplan for perioden 2014-2017(23)*¹³:

Tabell 5 Prioriterte rassikringstiltak. Handlingsprogrammet. Regional transportplan

Pri.	Prosjekt/Tiltak	Merknad
1.	Fv. 337 Bjødnabakken/Lindeskreda	Luster kommune: Reguleringsplan ligg føre.
2.	Fv. 55 Renninganeset	Balestrand kommune.
3.	Fv. 722 Flovegen	Stryn kommune: Treng planleggingsmidlar.
4.	Fv. 53 Jåteli	Årdal kommune.
5.	Fv. 55 Kjenes	Balestrand kommune: Alternativ løysing med bru over Esefjorden.
6.	Fv. 609 Heilevang	Askvoll kommune
7.	Fv. 92 Arnafjord	Vik kommune.
8.	Fv. 616 Davikstranda	Bremanger kommune.
Upri.	Mindre tiltak – 10 mill. kr årleg	Behov og fordeling av midlar skal vurderast årleg i eiga sak.

¹³ [Regional transportplan 2014 – 2023, handlingsprogram 2014 – 17.](#)

[Regional transportplan 2014 – 2023, analysar og utfordringar](#)

5. Økonomi

Driftsutgifter dei seinare åra

I perioden frå 01.09.2009 - 31.08.2014 har SVV registrert vinterdriftskostnader på til saman omlag 19 mill. kr fordelt på omlag 12 mill. kr i Sogn og omlag 7 mill. kr i Oppland. I snitt gir dette kostnader til vinterdrift på litt under 4 mill. kr pr. år, med i underkant av 3 mill. kr for Sogn og Fjordane fylkeskommune. Det er rimeleg å tru at kostnaden er aukande, både p.g.a. HMS-krav og nye funksjonskontraktar frå hausten 2014.

Kostnader til drift i sommarhalvåret i denne perioden er om lag 0,5 mill. kr. I tillegg er det gjort noko utbetningsarbeid i dei seinare åra:

- *Grøfter og stikkrenner, justering av asfaltkantar: omlag 0,8 mill. kr*
- *Nytt asfaltdekke på til saman 7 km (2013 og 2014), omlag 7 mill. kr*
- *Fjellreinsk medrekna nett i Jåteli (2011): omlag 1,5 mill. kr*
- *Ny bom på Timbrebakkane¹⁴: 0,5 mill. kr*

Investeringar

Nytt UHF-samband som blir nytta i vinterdrifta (fiber over heile fjellet) vart etablert i 2013.

---

¹⁴ Nede i Øvre Årdal

6. Næringsliv

Det er gjort, og planlagt store investeringar området. Aktiviteten dannar grunnlag for vekst og utvikling i dei to kommunane knytt til vegen.

Så godt som heile traseen ligg i tilsigsområdet til Tyin kraftverk (1 398 GWh). Her er det bekeinntak, lukeutstyr mm. som krev tilsyn og vedlikehald heile året.

Hydro Energi har planar om å begynne å bygge Mannsberg kraftverk (12 GWh/år) og Torolmen kraftverk (22 GWh/år), truleg i 2015 eller 2016.

Det ligg to reiselivsverksemdar¹⁵ langs sjølve traseen; Tyinstølen (Tyin Resort AS¹⁶, Org nr 991 424 954) og «Damvokterboligen» (Sletterust Fjellservice as, org. nr. 998 066 913). Det er nesten ikkje registrert aktivitet/omsetning her dei seinaste åra.

Tyin/Filefjell Utvikling as (TFU), org. nr. 983 181 732 eig og driv både servering, overnatting, booking og aktivitetsverksemdar som skianlegg/Guiding/kitekurs mm i Tyinkryssområdet. Det vert opplyst at samla omsetnad i 2015¹⁷ er budsjettert til 20 mill. kr. Eigarane har vedteke monalege investeringar i nye turistrelaterte produkt dei næraste åra. TFU har 13 årsverk (opptil 30 tilsette). Mykje av omsetninga gjeld vinteraktivitetar som heiskortsal/skiutleige mv. Hyttefolk i området og folk frå Vang, Årdal og Lærdal står for ein stor og avgjerande del av omsetninga. Dette er ikkje talfesta.

Vang Auto-Service AS (org. nr. 925 734 543) driv m.a. bilberging på traseen og øvste del av Valdres/Indre Sogn. Dei har stasjonert kapasitet både i Øvre Årdal og Vang. Ved ulykker/ras på E-16 frå Håbakken¹⁸ og austover har dei ingen omkjøringsvei om Fv. 53 vert vinterstengd.

Mange av hyttene i området er festetomter som gir ein viss næringsinntekt til grunneigarane. Tomteleigen er gjennomgåande låg.

Kollektivtrafikk

Valdresekspressen starta med inntil fire daglege avgangar 2. juni 1985. Seinare er rutetilbodet blitt noko justert og i dag er det inntil seks daglege avgangar. Fire vert køyrt av A/S Jotunheimen og Valdresruten Bilselskap (JVB). Nettbuss Sogn Billag AS og Nettbuss Drammen AS har òg kvar sin avgang.

Frå Årdalstangen og fram til siste haldeplass før Tyinkrysset har det i 2014 vore omlag 5 200 påstigingar når Fv. 53 har vore open. I tillegg er det om lag 200 påstigingar dei dagane vegen har vore stengd.¹⁹

Strekning - direkte råka:

Av dei 5 200 er det registrert 470 påstigingar og 195 avstigingar på haldeplassar etter Øvre Årdal og før Tyinkrysset. Dette er haldeplassar som ikkje vert betjent ved vinterstenging.

---

¹⁵ I tillegg ligg Tyinholmen, Eidsbugarden og Fondsbu (DNT) langs Fv 252 som går frå Fv 53 på austsida av Tyin til Eidsbugarden. Om desse vert råka av stenginga kjem an på om vegen vert brøyta frå krysset og opp til Tyin-vatnet eller ikkje.

¹⁶ Dette er noko usikkert.

¹⁷ Driftsinntekter 2013 er kr 865 000.

¹⁸ Austsida av Lærdalstunnelen

¹⁹ Tal frå JVB

Indirekte råka:

Ved avreise frå Øvre Årdal mot Tyinkrysset var det i 2014 omlag 4 100 passasjerar i bussen.

Avgangar Oslo -Årdalstangen:

Ved avreise frå Tyinkrysset mot Årdal var det i 2014 omlag 4 400 passasjerar i bussen (indirekte råka).

Strekning - direkte råka:

Av dei om lag 4 400 er det registrert 107 påstigingar og 525 avstigingar på haldeplassar etter Tyinkrysset og før Øvre Årdal. Dette er haldeplassar som ikkje vil bli betjent ved vinterstenging.

JVB har òg beltebiltransport frå Tyin (Svegjstølen) til Tyinholmen og Eidsbugarden i høgsesongen vinterstid.

Anna infrastruktural

Årdal Energi si 22 kV-linje frå Øvre Årdal til Tyinosen forsyner alle installasjonar på fjellet, i tillegg til hytter og Telenor (Søreknipen). Linja følgjer traseen frå Holsbru til Tyinosen og matar deretter mot Tyinholmen og Eidsbugarden på nordsida av Tyin. På grunn av vêrtilhøva treng linja hyppig tilsyn og vedlikehald vinterstid.

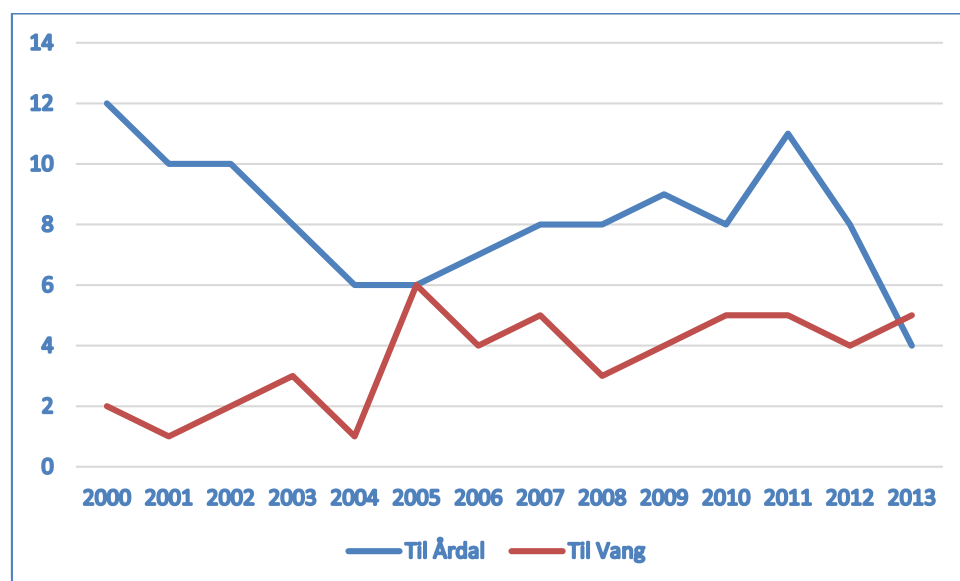
Årdal Energi og Årdalsnett vurderer for tida å legge fiber til hyttene i området. Løysinga vil òg krevje tilsyn og vedlikehald heile året.

Fjellet Søreknipen (1 547 m.o.h.) i Årdal og Galden (1 275 m.o.h.) i Vang har linkinstallasjonar for radio/TV/tele som krev vedlikehald.

Det er òg fleire basestasjonar for mobiltelefoni på strekninga. Dei er òg avhengig av stabil straumforsyning.

Pendling

Det er stabile, men små pendlartal mellom dei to kommunane:

Figur 4 Pendling mellom Vang og Årdal

Tala er usikre p.g.a. at fleire verksemdar har avdelingskontor/filial i den eine kommunen, medan hovudkontoret i den andre kommunen vert registrert som arbeidsstad.

7. Friluftsliv, rekreasjon og vern

Tyin - Årdal har ein fantastisk natur anten du er bilist, gåande eller sykklar, sommar som vinter. Over den korte strekninga kan ein sjå alt frå fantastiske fjelltopper i Jotunheimen til den irr-grøne Sognefjorden. Ferdselsåra er difor heilt avgjerande for reiselivssatsinga både i Vang og Årdal.

Området kring Tyin ligg sentralt mellom Aust- og Vestlandet med god vegforbindelse og lett tilkomst. Det er ein viktig innfallspørt til, og ligg delvis innafor Jotunheimen Nasjonalpark og Utladalen Landskapsvernområde. Området er sær s mykje nytta til friluftsliv og turisme både sommar og vinter. Om vinteren vert området mykje nytta til skiturar. Brukarane er i stor grad tilreisande frå heile Sør-Noreg.

Området er sær godt eigna for mange typar friluftaktivitetar. Det gjeld særleg fot- og skiturar, både korte familieturar og meir krevjande langturar. Elles er det gode tilhøve for fiske i mange av vatna nord og sør for vegen og i Tyin.

Området er òg godt eigna til jakt. Det gjeld både småvilt, elg, hjort og villrein. Børsanking er aktuelt i delar av området.

Turistforeininga har T-merka fleire ruter i området.

Norsk folkehjelp, Årdal dreiv fjellteneste i området allereie på 50-talet. I 1974 kunne hytta ”Jotnavåken” ta i mot dei fyrste overnattingane. Hytta blei utvida i 1994 og er i dag på omlag 260 m². I tillegg til beredskap vert det gjennomført varetransport med snøskooter til hyttene i høgsesongen.

Mange Årdølar nyttar òg vegen for å kome til heisanlegga i Tyinkrysset/Fillefjell.

Det fins ikkje alternative område med like god tilkomst til fjellet om vinteren for folk i Årdal.

8. Hytter

Tomter, utbygde og ubygde

Vang kommune

Det er p.t. omlag 350 hytter/ leilegheiter og bustadhus, frå «ovom Høgeset» ut Fv. 53 til fylkesgrensa og Fv 252 til Eidsbugarden som blir råka av eventuell vinterstenging av Fv. 53.

Dette er byggeklare tomter i:

- *Målnesfeltet med 17 godkjente, ubygde tomter*
- *Tyinholmenfelta med 17 godkjente, ubygde tomter*
- *Eidsbugarden; omlag 23 godkjente, ubygde tomter*
- *Tyinstølen; 4 godkjente, ubygde tomter*
- *Reikesteinodden; 18 godkjente, ubygde tomter. Her er det ønske om straumframføring.*

Elles ligger det eldre, frådeltte hyttetomter som enkeltsaker; kan anslagsvis gi inntil omlag 20 nye hytter over en 10-årsperiode

Spesielle omsyn ved byggesaksbehandling:

Krav til større tank eller hyppigare septiktømming er nemnt som aktuelt å bygge inn ved eventuell vinterstenging.

Planar

Kommunen er ikkje kjent med at det er nye reguleringsplaner på gang i dette området.

Årdal kommune

Det er minst 400 hytter²⁰ i Årdal kommune som er avhengige av vinteropen veg. I tillegg er det omtrent 40 - 50 ubygde hyttetomter på fjellet.

Sidan 2010 er det ført opp 11 nye fritidsbustader i området. Frå 2005 - 2009 ble det ført opp 33 nye fritidsbustader.

Planar

Det er nett vedteken to områdereguleringsplanar på fjellet som legg til rette for ny utbygging/fortetting innanfor eksisterande hytteområde²¹.

Parkering

Det vert lagt til rette for parkering på brøyta plasser langs det meste av traseen. Det er forbod mot parkering i vegbana, men med nokre skilta tilpassingar i påsken.

På Vang-sida er det viktig om eventuell vinterstenging skjer ned i Tyinkrysset eller oppe til Sveggjstølen ved Tyin-vatnet og hotellet/parkeringsplassen der. Med mindre det blir brøyting opp til Tyin hotell, vil det bli stor mangel på parkeringsplassar knytt til leilegheitene på Tyin og hytter/-verksemder inne ved Tyinholmen og Eidsbugarden.

I dag er det lagt til rette for parkering ved Sveggjstølen oppe ved Tyin-vatnet. Tilsvarande kapasitet må eventuelt bli etablert i Tyinkrysset.

---

²⁰ Teljingane er føreteke manuelt, og det er derfor ein viss usikkerheit knytt til tala.

²¹ <http://www.ardal.kommune.no/kunngjering-planvedtak.5615923-155525.html>

Det vil og få følger for vintertransporten med beltebil Tyin – Tyinholmen – Eidsbugarden som AS Jotunheimen og Valdresruten Bilselskap driv i dag.

Figur 5 Påskeparkering ved Svegjistølen (Foto: Kjell Arne Berntsen)

På Årdalssida er det lite eller ingen aktivitet mellom Øvre Årdal og Holsbru. Stenging nede i Øvre Årdal vil difor berre ha effekt for tilgang til hyttene rundt Holsbruvatn.

9. Argumentasjon

Faktaoversynet dokumenterer kor viktig dette aust-vest-sambandet er som *hovudferdselsåre mellom Årdal og Austlandet*. Her ligg det i seg sjølv mykje argumentasjon for å halde vegen vinteropen.

Det ligg ikkje føre eigne kost/nyttevurderingar, men kostnadene for fylkeskommunane verkar å vere små i høve til den store samfunnsnyttan for innbyggjarar, næringsliv og besøkande.

Generelt vil ulempene ved vinterstenging vere:

- *Særs negativt for næringslivet på både sider av fjellet, særleg reiselivet*
- *Mindre bruk av området og hyttene vinterstid*
- *Konsekvens for liv, helse og beredskap*
- *Vanskelegare kommunikasjon ved ulukker. Manglar alternativ.*
- *Årdal kjem i ei «bakevje» vinterstid*
- *Vanskelegare å tiltrekke seg kompetanse og arbeidskraft*

Det er likevel på nokre område naturleg å utdjupe dette²².

Beredskap

Samferdsle

Ved ulykke eller lengre stenging av E-16 blir Fv. 53 brukt som omkøyingsveg. Alternativet over Golsfjellet gir mykje lengre omkjøring. Ved ulykke/ras på E-16 frå Håbakken og austover vil det ikkje vere omkjøringsveg med vinterstenging.

Det vil òg bli dårlegare beredskap ved ulukker i retning Årdal og i Årdal. Ved hjelp frå Opplandssida må bilar køyre frå Vang via Lærdal.

Kraft

Det er ikkje usannsynleg at NVE/styresmaktene vil ha synspunkt på leveringstryggleiken for Tyin kraftverk. Det mest kritiske vil vere inntakslukene i Torolmen eller Holsbruvatn, men det gjeld òg:

- *Demning*
- *Luker*
- *Vass-standmålingar*
- *Dieselaggregat (reserve mating ved linjeutfall)*

Mannskap må fysisk på plass i lukehusa for å opne lukene og for å kunne få starte opp att aggregata. All transport til fjells vil ved stengd veg krevje snøscooter-transport inn på fjellet. Dette har klare grenser i høve helse, miljø og tryggleik (HMT). Minimum to mann må rykke ut. I dag er det berre ein mann i driftsvakt. Ekstra mannskap må difor kallast ut.

Ved ras i Jåteli (om det normalt vert brøytta opp til Holsbru) må transporten gå via Lærdal og Tyinkrysset for å kome inn til anlegga i fjellet. Timane går då fort. I godt vêr kan helikopter vere eit alternativ, men òg det kan ta for mykje tid i kritiske situasjonar. Resultatet vil vere redusert tilgang til kritisk utstyr/anlegg.

Nytt kraftanlegg i Mannsberge vil berre forsterke behovet for vegen vinterstid.

---

²² Det er henta inn synspunkt frå ulike hald, på både sider av fjellet.

Skredvarsling

På vinteren er Fv. 53 observasjonsområde for NVE sin snøskredobservatør, med eit godt bilete av snøtilhøva i Jotunheimen. Observasjonar på Filefjell vil gje dårlegare gyldigheit for regionen Jotunheimen. Dårleg gyldigheit vil gje dårlegare/feil varsel om skredfaren.

Forsyningstryggleik

Vinterstenging vil kunne påverke forsyningssituasjonen. Det gjeld mange verksemdar, når «beredskapsvegen» fell bort. Problemet vil òg gjelde underleverandørar og anna næringsverksemd både i Årdal og Vang.

Ved ras/stenging på Fv. 53 mellom Øvre Årdal og Årdalstangen er det ingen alternativ transportveg for råstoff inn og produkt ut om vegen over fjellet vert vinterstengt. Dette kan skape alvorlege konsekvensar for aluminiumsproduksjonen og kundar/marknad.

Kundegrunnlag

Både Årdal, Vang og Fv. 53 er inngangsport til denne delen av Jotunheimen og Horrungane. Mange som skal inn i området eller er på veg heim handlar lokalt i dei to kommunane.

Mange har dessutan hytte i området rundt Sletterust/Torolmen/Tyin og nyttar butikkane både i Tyinkrysset og Øvre Årdal.

Vinterstenging av Fv. 53 vil ha økonomiske konsekvensar for fleire verksemdar i både i Tyinkrysset og i Øvre Årdal. Fleire av verksemdene har marginal omsetning i vinterhalvåret. Misser dei mange kundar på vinterstid vil det kunne føre til nedlegging. Her er særleg verksemdene i Tyinkrysset utsett.

Døme

Eit døme er Intersport Filefjell AS. På vinteren (og for så vidt om sommaren) har verksemda mange kundar som kjem opp og handlar frå Årdal.

Eit anna døme er skiheisane og serveringsverksemdene i Tyin – Filefjell området. Nedbemanning og stans i nye investeringar er ein sannsynleg følgje av vinterstenging.

Nokre verksemdar har hovudkontor i Vang og filial i Årdal eller omvendt. Eit døme er Ryfoss Betong AS, som har ein avdeling i Øvre Årdal som leverer ferdigbetong i Valdres og Indre Sogn. Ryfoss Betong har tilsette og bilar som er stasjonerte i Årdal og jobbar i Valdres.

Alternativet for Ryfoss Betong AS er å lukke avdelinga i Øvre Årdal og flytte bilar og tilsette til Valdres.

Eit anna slikt døme er Elektromontasje AS i Vang.

Frekvens på bussrute

Fv. 53 har i mange år vore livsnerve for kollektivreisande mellom Årdal og Austlandet. Trafikken med Valdresekspressen har i dei nesten 30 åra vore noko varierende og i takt med aktiviteten i Årdal. Ved ein eventuell vinterstenging av Fv. 53 vil folk i Årdal få ein svekka bussforbindelse aust/vest.

Valdresekspressen er avhengig av føreseielege tilhøve på strekningen for å kunne drive som i dag. Det vil vere vanskeleg å trafikere Årdal - Tyin - Fagernes t/r med same frekvens om strekninga vert vinterstengt.

Vedlikehald og tilsyn med hytter

Fjellovergangen har ekstremvêr fleire gangar kvar vinter. Det set ekstra krev til tilsyn og vedlikehald med hytter og tekniske installasjonar.

Verdifall

Det er alt i dag stor skilnad mellom prisnivået på hytter i Tyinkrysset/Filefjellområdet og dei områda som er avhengig av vinteropen veg. Årsaken er truleg at det er meir uføreseieleg å komme fram til hytta vinterstid.

Det er rimeleg å rekne med at moglege vinterstenging vil gjere området ennå mindre attraktivt, med påfølgjande verdifall. Effekten kan alt ha starta no, som følgje av at utgreinga om kutt hjå fylkeskommunen som vegeigar vart kjent.

10.Kjelder og kontaktinformasjon

Kjelder

Trafikktala mm kjem frå Statens vegvesen.

Pendlingstal kjem frå Statistisk sentralbyrå, Statistikkbanken.

Informasjon om hytter og ubygde tomter kjem frå dei to kommunane.

Plandokument mm kjem frå Samferdsleavdelinga, Sogn og Fjordane fylkeskommune.

Verksemder, hytteigarar og privatpersonar i Årdal og Vang har òg gjeve fråsegn og kome med innspel.

Kontaktinformasjon

Tabell 6 Dei viktigaste informantane

Leif Øyvind Solemsli	Intersport Filefjell AS	613 67 346	post@filefjell.intersport.no
Syver Øistuen Per Ove Fossheim	SVV		syver.oistuen@vegvesen.no per.fossheim@vegvesen.no
Kristoffer Kvame	JVB	911 11 119	www.jvb.no
Morten Odden	Tyin Filefjell Utvikling	480 66 279	morten@tyinfilefjell.no
Reidar Thune	Vang kommune	91 31 51 47	reidar.thune@vang.kommune.no
Arve Wangenstein	Vang Auto-Service AS	975 23 044	arve@vangautoservice.no
Marianne B. Berge	Ryfoss Betong AS	90 75 42 60	marianne@ryfossbetong.no
Odd Steinar Natvik	Hydro (Metallverket og Energi)		odd.steinar.natvik@hydro.com
Stine Mari Måren Elverhøi	Årdal kommune		stine.mari.maren.elverhoi@ardal.kommune.no
Anita Brenden Moshagen	Oppland fylkeskommune	909 15 1 69	anita.brenden.moshagen@oppland.org

11. Vedlegg

Tabell 7 Funksjonskrav vinterdrift

Vinterdriftsklasse DkD

DkD Metode for friksjonsforbedring	Sand skal nyttes på snø- og isdekke, også som preventivt tiltak. Salt skal kun nyttes i henhold til beskrivelse i kap. D2-ID9300a, for å forhindre glatt veg forårsaket av tynn is og rim.

Godkjent føreforhold <i>Godkjent føreforhold i høyere vinterdriftsklasse er også godkjent føreforhold</i>		DkD
Tilstand på vegen		Hardt og jevnt snø- og isdekke med maks 2 cm løs snø
Friksjon (gjelder stroareal)		større enn 0,25
Friksjon på strekninger med forsterket krav til friksjon (gjelder stroareal)		større enn 0,30
Hard snø/is	Tykkelse	mindre enn 3 cm
	Spordybde i snø/is-dekke (kravet gjelder foran krav til tykkelse)	mindre enn 2,5 cm Dersom spordybde i snø/is-dekket overstiger 2,5 cm, tillates ikke snø/is-dekke på toppen av ryggen mellom hjulspor og langs kant-/midtlinje.
	Ujevnheter	Ujevnheter i snø- og isdekket som kjettingspor, vaskebrett, o.a. skal være mindre enn 1,5 cm

Innsats ved værhendelse	DkD
Maksimal syklustid for brøyting	3 timer
Maksimal syklustid for strøing (inkl. henting av strømidler)	4 timer
Start strøing (inkluderer også preventiv strøing)	Ved forventet friksjon lavere enn krav til godkjent føreforhold
Start preventiv strøing	Preventiv strøing skal starte tidnok til at strøingen kan avsluttes og gi effekt i forhold til forventet værhendelse
Sandstrøing ifm snønedbør	Startes ved slutt snønedbør
Tidskrav for gjenopprettet godkjent føreforhold etter værhendelse	4 timer
Tidskrav for gjenopprettet godkjent føreforhold etter værhendelse med hensyn til tykkelse og ujevnheter på hard snø/is	48 timer

12. Tabellar og figurar

Tabellar

Tabell 1 Budsjett for fylkesvegane Sogn og Fjordane	4
Tabell 2 Nattestengd og mellombels stengd (t).....	8
Tabell 3 Årsdøgntrafikk	9
Tabell 4 Virkedøgntrafikk	9
Tabell 5 Prioriterte rassikringstiltak. Handlingsprogrammet. Regional transportplan	12
Tabell 6 Dei viktigaste informantane	22
Tabell 7 Funksjonskrav vinterdrift	23

Figurar

Figur 1 Kart over traseen.....	6
Figur 2 Vinterdriftklasser Indre Sogn	10
Figur 3 Snøskredtårn ved Tyinstølen	11
Figur 4 Pendling mellom Vang og Årdal	15
Figur 5 Påskeparkering ved Svegistølen (Foto: Kjell Arne Berntsen).....	18